

il est adapté du français» Car si fos així encara fóra prou raonable un arronsament d'espatlles (mera paronímia[?]. *w* no és *ebi*) Però no podem assegurar gens que en oc. ant. fos rar, no oblidant que, si bé se'n coneixen poques dades, enwst l'abundor de les del fr. ant., tot deu ser per la modèstia dels despullaments lexicogràfics en el Midi (sobretot quan no es tracta de poesia sinó de prosa tècnica) enfront de la superabundància de les recerques sobre la llengua d'oïl. I la data en realitat és molt antiga, car «*ribar*: repercutere clavos» ja figura en el gloss. *Donat Proensal*, c. 1240, 33 44 (Stichel, 73) O sigui 250 anys abans que el fr. *river le clou*

I aquí sorgeix un fet cabdal: també tenim un substantiu «*rip* acumen clavus», perfectament certificat per una tensó entre dos versaires, segurament encara del S XIII, car està assegurat per la rima: «nō rēcip de vós, que valgués un *rip*» (PSW VII, 358). observem, però, que aquí, judicant per la comparació internacional 'no valer un clau=no valer res', *rip* ja no designa l'«acumen» sinó el «clavus» mateix Els dos poetes són poc coneguts, però de llurs nōms un indica el Roine i l'altre Gènova (Felip de Valensa i Perceval Doria) Quant al *Donat Proensal* el seu lèxic és ple de mots de la zona Marsella-Montpeller

Això ens fa rumiar més, sense aclarir-nos més l'etimologia. Verament sembla que no hem de pensar en un origen germànic Diez suggeria un congènere de l'al. *rieben*, angl *rub* 'friccionar, fretar' (neerl. *mj* i mod *ri(s)ven*, en part 'passar el rascler'): tothom li ho rebutja M-L, Wartburg, Gamillscheg etc., per la grossa discrepància de sentit: el darrer sembla que amb raó li objecta també la -p o -b- oclusiva oc; i en *Rom Germ* ja no en parla; Wartburg ha anat endavant i endarrerat: en la seva disfressa pòstuma del Bloch, esborra la negoció d'aquest i hi posa «neerl. ant *wriwen* 'faire tourner, agiter', mod *wriwen*»: pitjor encara, car això encara s'allunya més pel sentit. I en el FEW x, 1962, 413-4 i n. 27, ell mateix es va refutar, declarant que el sentit del mot neerl. és en veritat 'raspallar', 'triturar'. Segui com vulgui la base semàntica no val ni valia res

Materialment sembla obvi de partir de RIPA 'marge', 'vora', 'costa', que és al que es vol atèner M-Lubke (REW, 2, 7328): que, com sempre, poc preocupat per la semàntica, no es cansa a justificar-ho⁴ I és que tampoc no es veu aquí una raonable explicació semàntica, per més que s'escarrassin Gamillscheg i Wartburg. Aquell, amb una espècie de salt mortal, per hipòtesi, imagina un **ripare nave* 'atansar-se amb la nau a la ribera' > 'atracar-hi, fermar-la-hi', i llavors 'fixar, reblar un clau' ja és suposar!

Wartburg fa pitjor: recorre a un veritable escamoteig, suposant que vagi significar primer 'subjectar a l'espona d'un llit' (d'on després 'clavar') i pretén donar-ne dues proves. 1) cita la documentació francesa més antiga, en Benoit de Ste Maure «la fu si fort emprisonnez / e en si forz bues *riuez*» però res no ens diu aquí que fessin el pres a l'espona d'un llit, car *bues* vol dir simplement «lien, chaîne, fer» (God. I, 60

753): doncs, lligat amb una cadena o fermat a uns ferros (potser precisament 'reblat' com en la cita que hem donat d'Igalada) fins si és un calabós o cella (on hi hauria jaç més que llit); 2) pretén haver documentat un *riue* «côté extérieur d'un lit» en normand, però l'única cosa que ha donat en aquest parlar (p. 412a11) és *river* «replier sous le matelas les couvertures d'un lit»: és clar que aquí no s'alludeix per res a una espona, car simplement es compara el replegar de les flassades amb el retòrcer del clau reblat

L'única aproximació una mica suggerent que s'ha donat fins ara són unes poques dades d'oc. ant. *ribar* en el sentit d'«arrimar a una ribera» (PSW, l c), i Brunel documenta «s'i pusca anar e *ribar*» en un doc. de 1170, escrit en el Carcí, que defineix «approcher de la rive en parlant d'un moulin» (*Les plus anc chartes*, 119 70): deu tractar-se de disposicions que permetin desembussar un rec de molí etc.: cosa que ens acosta, ben vagament, a les idees de Gamillscheg, no pas les de Wartburg; però encara que pensem en un pas com el de don Quixot i Sancho atansant-se a la *aceña*, sempre ens quedem en una situació ben diferent de la de reblar el clau. L'única conclusió prudent era, doncs, la de Bloch: ignorem del tot l'etimologia o arrel del fr. i oc. *river/ribar*.

Resignem-nos? o ens podríem permetre de fer una suggerència «imprudent»? Tanmateix sí, mentre advertim que potser ho és. Aqueix oc. *rip* 'clau' (amb el derivat *ribar* 'clavos repercutere'), de princ. del S. XIII, té un aire de cosa arcaica i heretada: relíquia preromana, sorotàptica potser? 'Clau (de fuster)' es diu *hřeb* en txec; i això pertany a una arrel indoeuropea coneguda, comuna a l'eslau, el bàltic i el germànic, de la forma GHREBH-, amb el sentit general de 'rasclar, raspar', 'esgratinyar o cavar (la terra)'. A la qual pertanyen mots de sentit força anàleg al del clau o del clavar. txec *hřeben* 'rascle (de cànem)', 'pinta', pol. *grzebień* id., que amb el sentit de 'pinta' es troba ja en eslavó *grebeni* i rs *grěben*, però en serbocroat *grěben* té el sentit de 'punxó', 'garfi' i 'cresta d'una serra'; el verb sbcr. *grěbsti* 'garfir, clavar urpades', 'gratar', pol. *grzebać* 'raspar, estrijar, gratar', txec *hřebati* 'blasmar, fer retrets'.

També en llengües bàltiques: letó *greblis* 'rasclat', 'ferro enformador', 'ganivet de raspar' («schrappmesser»), *grebt* 'buidar amb un ferro', 'burinar amb un punxó' («aushohlen, mit dem Grabstichel eingraben»); i que aquesta arrel no era estranya al prussià antic (el llenguatge més afí al sorotàptic), ho podem deduir de *grabis*, que el glossari d'Elbing tradueix concisament per «berg», però podem entendre que vol dir 'cresta d'una serra', com en serbocroat. En fi aquesta arrel també va deixar descendència germànica, que en part enclou mots de sentit anàleg: esc. ant. *grafa* 'punxar', 'marcar una osca', a.-al. ant. *graban* 'gravar', a.-al. ant. *grubilón* 'perforar, trepar', ags *græft* 'cisellat' («caelatura, sculptura»), i a.-al. ant. *grebil* 'clavilla' («peg») que torna a acostar-nos molt al sentit de l'oc. ant. *rip* 'clau'; veg Trautmann, *Baltisch-Slavisches Wb*, 96; gloss. d'Elbing, ed Mažiulis, 28; Pok., IEW, 456;